

Андрій КРИЖАНОВСЬКИЙ,

orcid.org/0000-0001-9226-9012

кандидат медичних наук,

асистент кафедри ортопедичної стоматології

ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»

(Дніпро, Україна) Andrei.kr@i.ua

ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВНЗ

В статті розглядається сутність використання соціальних мереж у навчальному процесі вищого навчального закладу. Висвітлені поняття «соціальна мережа» та «освітні технології». Завдяки ґрунтовному аналізу наукової літератури виокремлені типи соціальних мереж. Зазначено список освітніх та наукових соціальних мереж для розширеного доступу до освітніх ресурсів, які створюють умови для мобільності здобувачів та викладачів, покращення якості освіти та формування єдиного освітнього простору. Соціальні мережі надають можливість викладачам та здобувачам виступати активними творцями своїх інформаційних контентів, стимулювати обмін знаннями між професійними учасниками наукового та освітнього процесів.

Охарактеризовано контенту наукових мереж Scientific Network та Scireople де можна створювати свій профіль та публікувати свої тези та статті.

Визначено види освітніх технологій та наведено приклади форм навчальних занять такі, як традиційні та технології проблемного навчання. Під інноваційними методами у вищій освіті розуміються методи, які засновані на використанні сучасних досягнень науки та інформаційних технологій. Наголошено на тому, що інноваційні методи припускають застосування методів активного навчання таких, як інтерактивні методи навчання, проблемного навчання, дослідницькі, тренінгові форми, модульно-рейтингові та ін.

Автором визначено дидактичні матеріали для різних видів навчального процесу. Зазначено, що методологічною основою створення освітніх і науково-освітніх соціальних мереж є ідеологія управління знаннями в інформаційному суспільстві. Акцентується, що корпоративний портал – це сервер Інтернет програмного забезпечення для реалізації концепції «все в одному місці через єдиний інтерфейс користувача». Доцільним є визначення того, що соціальні мережі є однією з нетрадиційних освітніх технологій.

***Ключові слова:** освітні технології, соціальні мережі, здобувачі, навчальний процес, освітні та наукові мережі, освітній портал.*

Andrey KRYZHANOVSKY

orcid.org/0000-0001-9226-9012

Doctor of Philosophy,

Assistant of Department prosthetic dentistry

State institution «Dnipropetrovsk medical academy

of the Ministry of Health of Ukraine»

(Dnipro, Ukraine) Andrei.kr@i.ua

USE OF SOCIAL NETWORKS IN EDUCATIONAL PROCESS OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The article considers the essence of using social networks in the educational process of higher educational institutions. The concepts of “social network” and “educational technology” are highlighted. Thanks to a thorough analysis of the scientific literature, types of social networks are defined. The list of educational and scientific social networks for increased access to educational resources is specified, that create conditions for the mobility of applicants and lecturers, improve the quality of education and the formation of a single educational space. Social networks provide an opportunity for lecturers and applicants to be active creators of their information contents, to stimulate the exchange of knowledge between professional participants in scientific and educational processes.

Described the contents of scientific networks Scientific Network and Scipeople where you can create your own profile and publish your thesis and articles.

The types of educational technologies are determined and examples of training session forms such as traditional and technologies of problem-based teaching are given. Innovative methods in higher education are understood as methods based on the use of modern achievements of science and information technology. It is noted that innovative methods involve the use of active teaching methods such as interactive teaching methods, problem-based teaching, research, training forms, moderating and etc.

The author defines didactic materials for various types of educational process. It is noted that the methodological basis of creating educational and scientific-educational social networks is the ideology of knowledge management in the information society. It is emphasized that the corporate portal is the Internet software server for implementing the concept of "all in one place through a single user interface." It is appropriate to determine that social networks are one of the non-traditional educational technologies.

Key words: *educational technologies, social networks, applicants, educational process, educational and scientific networks, educational portal.*

Постановка проблеми. На сьогоднішній день згадка терміну «Інтернет» містить в собі не тільки комп'ютерної, а й соціальної спрямованості. Міжнародна комп'ютерна мережа стала новим ЗМІ, загальнодоступним засобом масової комунікації, майданчиком економічних і політичних операцій, місцем проведення дозвілля і навіть релігійних дій. Інтернет проник практично в усі сфери суспільства. Він інтегрований в сучасні технології надання послуг, економіку, державні органи, а надзвичайно актуальним є питання застосування соціальних мереж в освіті. Глобальна мережа сама стає ресурсом і соціальним інформаційним середовищем, в рамках якої вирішуються, в тому числі і нові педагогічні завдання та реалізуються нові форми навчальної діяльності, які неможливо уявити і здійснити поза мережею.

Зі зростаючою популярністю соціальних мереж серед молоді, з'являються можливості використовувати інтерес до соціальних мереж в навчальних цілях у вищих навчальних закладах, тому що соціальна мережа передбачає кардинально інший тип комунікації. Вони можуть використовуватися як один з видів дистанційного навчання або ж, як один із засобів традиційного навчання. Тому соціальні мережі набувають все більшої значущості у житті сучасного суспільства (Гаркуша, 2019: 43).

Аналіз досліджень. Дослідженню проблеми використання соціальних мереж, інтернет-комунікацій приділяють свою увагу такі провідні вітчизняні та зарубіжні науковці (Арестова, 2010), Д. Іванов, Т. Келер, Дж. Семпсі, О. Філатова, В. Фріндте, Т. Шуберт; проблеми використання Веб-суспільств у дистанційній освіті розглядали Р. Голощук, А. Хуторський; у статтях А. Алкінда Тейлора та ін. аналізується навчальна діяльність в ігровій формі; цифрові ігри (Токарева, Волкова, Гаркуша, 2018), К. Салена, Е. Цимермана.

Проте, незважаючи на значну кількість публікацій із проблематики Інтернету, соціальних мереж, недостатньо висвітленим питанням залишається використання соціальних мереж навчального процесу у вищих навчальних закладах.

Мета статті – розкриття питання та визначення сутності використання соціальних мереж у навчальному процесі ВНЗ на основі теоретичного аналізу робіт науковців.

Виклад основного матеріалу. Термін «соціальна мережа» походить від метафори «соціальна тканина» («павутина відносин»), що використовувалася соціальними філософами XIX-XX ст. (Г. Спенсер, Дж. Морено, А. Радкліф-Браун) (Константинов, 2015: 110). Сам термін «Соціальні мережі» ввів англійський антрополог Джон Барнс у 1954 році в дослідженні взаємозв'язків між людьми за допомогою соціограм. У 1970-ті роки сформувався комплекс соціологічних і математичних методів досліджень, які становлять науковий фундамент сучасного аналізу соціальних мереж (social network analysis, SNA).

У широкому сенсі слова, соціальна мережа – це сайт, створений з метою, пошуку, знайомств та спілкування людей.

Розрізняють, чотири типи соціальних мереж (Лаврентьєва, 2014):

- По-перше, це професійні соціальні мережі, які створювалися для шукачів та роботодавців, система рекомендацій, репутації та прозорості кар'єрного досвіду в дії (linkedin.com, moikrug.ua, pro2.com).

- По-друге, це блог-мережі (Livejournal.com, liveinternet.ru, blogspot.com).

- По-третє, це сайти знайомств (mambo.ua та loveplanet.ua).

- По-четверте, це сайти для пошуку людей, які вчилися в одній школі або ВНЗ (facebook.com).

Останнім часом стали з'являтися освітні та наукові соціальні мережі: <https://googoodoo.com> – вбудовані навчальні модулі; <https://y-monitora.com> – українська вільна і незалежна соціальна мережа, яка надає зручні та зрозумілі інструменти для знайомства, спілкування, розваг, самоосвіти, організації груп спільних інтересів і захоплень, тощо; <https://hurtom.com> – портал для обміну матеріалами українською мовою; <https://pablik.in/> - перша українська мережа для учнів та студентів; Наукова мережа Scientific Network – <http://nature.web.ru/>, Наукова мережа – <http://scipeople.ru/>, онлайн наукова інфраструктура – <https://socionet.ru/>, Шкільна соціальна мережа – <http://dnevnik.com/> і т.д. (джерело: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>).

Інформаційна система «Наукова мережа Scientific Network» створена для полегшення доступу населення до наукової, науково-популярної та освітньої інформації. Дана соціальна мережа являє собою єдину базу розділів та сервісів: анотації книжок, анонси конференцій, біографії вчених, дипломні роботи, дисертації, завдання, календар подій, книги, коментарі, курси лекцій, наукові статті, новини, оглядові статті, популярні замітки, популярні статті, реферати, словникові статті, таблиці, тези, облікові картки, фотографії. Контент наукової мережі Scientific Network, як бачимо, створений авторами та модераторами проекту, тому він досить добре організований, структурований, містить велику кількість інформації.

Даний вид мережі можна охарактеризувати як відкритий портал, стимулюючий обмін знаннями між професійними учасниками наукового та освітнього процесів.

База знань наукової мережі Scireople створюється учасниками проекту: кожен зареєстрований користувач мережі створює свій профіль та публікує свої статті, тези. Така мережа являє собою супер-блог, який створюється в процесі обміну знаннями між професійними учасниками науково-освітнього процесу. Таким чином, соціальні мережі сьогодні грають переважно роль обміну інформацією між професіоналами, вченими. Інша роль мереж полягає у створенні знань, отриманні колективного знання. Для виконання цієї ролі наукові та освітні мережі повинні мати дискусійний майданчик (наприклад, форуми, деревовидні коментарі й т.д.), необхідно передбачити оперативну систему сповіщень (наприклад, розсилка).

З метою формування та розвитку професійних навичок здобувачів вищого навчального закладу у навчальному процесі передбачається використання активних та інтерактивних форм проведення занять у поєднанні з позааудиторною роботою. У рамках навчальних курсів повинні бути передбачені зустрічі з представниками українських та зарубіжних компаній, освітніх установ, наукових, державних і громадських організацій, майстер-класи експертів та фахівців. Питома вага занять, що проводяться в інтерактивних формах, визначається головною метою програми, особливістю контингенту здобувачів та змістом конкретних дисциплін (Рыжаков, 2015).

Невдовзі, традиційну класно-урочну систему навчання можуть витіснити *освітні технології*. *Освітня технологія* (технологія в сфері освіти) – це сукупність науково та практично обґрунтованих методів та інструментів для досягнення запланованих результатів у галузі освіти. Застосування конкретних освітніх технологій у навчальному процесі визначається специфікою навчальної діяльності, її інформаційно-ресурсної основи та видів навчальної роботи. Варто зазначити, що освітні технології – сукупність організаційних форм, педагогічних методів, засобів, а також соціально-психологічних, матеріально-

технічних ресурсів освітнього процесу, створюють комфортну та адекватну цілям виховання та навчання освітнє середовище, що сприяє формуванню усіма або переважною більшістю здобувачів необхідних компетенцій та досягнення запланованих результатів освіти.

Зокрема, освітня технологія пов'язана з процесом постановки та реалізації заданих освітніх цілей, досягнення яких гарантується незалежно від майстерності педагогів та забезпечується всім арсеналом психолого-педагогічних, управлінських та технічних засобів, методів, форм.

Проаналізувавши наукові джерела можна визначити види освітніх технологій (Олифер, 2010):

1. *Традиційні освітні технології* орієнтуються на організацію освітнього процесу, яка передбачає пряму трансляцію знань від викладача до здобувача (переважно на основі пояснювально-ілюстративних методів навчання). Навчальна діяльність студента носить в таких умовах, як правило, репродуктивний характер.

Наведемо приклади форм навчальних занять з використанням традиційних технологій:

- *інформаційна лекція* – послідовний виклад матеріалу в дисциплінарній логіці, здійснюване переважно вербальними засобами (монолог викладача);

- *семінар* – евристична бесіда викладача та студентів, обговорення заздалегідь підготовлених повідомлень, проектів по кожному питанню плану заняття з єдиним для всіх переліком рекомендованої обов'язкової та додаткової літератури;

- *практичне заняття* – заняття, присвячене освоєнню конкретних умінь та навичок щодо запропонованого алгоритму;

- *лабораторна робота* – організація навчальної роботи з реальними матеріальними та інформаційними об'єктами, експериментальна робота з аналоговими моделями реальних об'єктів.

2. *Технології проблемного навчання* – організація освітнього процесу, яка передбачає постановку проблемних питань, створення навчальних проблемних ситуацій для стимулювання активної пізнавальної діяльності студентів.

Приклади форм навчальних занять з використанням технологій проблемного навчання:

- *проблемна лекція* – виклад матеріалу, що припускає постановку проблемних та дискусійних питань, висвітлення різних наукових підходів, авторські коментарі, пов'язані з різними моделями інтерпретації досліджуваного матеріалу;

- *лекція «удвох» (бінарна лекція)* – виклад матеріалу у формі діалогічного спілкування двох викладачів (наприклад, реконструкція діалогу представників різних наукових шкіл, «ученого», «практика» і т.п.);

- *практичне заняття у формі практикуму* – організація навчальної роботи, спрямована на рішення комплексної навчально-пізнавальної завдання, що вимагає від студента застосування як науково-теоретичних знань, так і практичних навичок;

- *практичне заняття на основі кейс-методу* («метод кейсів», «кейс-стаді») – навчання в контексті модельованої ситуації, що відтворює реальні умови наукової, виробничої, громадської діяльності.

Під інноваційними методами у вищій освіті маються на увазі методи, засновані на використанні сучасних досягнень науки та інформаційних технологій в освіті. Вони спрямовані на підвищення якості підготовки шляхом розвитку у здобувачів творчих здібностей та самостійності. Вони припускають застосування інформаційних освітніх технологій, а також навчально-методичних матеріалів, що відповідають сучасному світовому рівню, в процесі викладання дисципліни (Олифер, 2010):

- використання мультимедійних підручників, електронних версій ексклюзивних курсів у викладанні дисципліни;

- використання медіаресурсів, енциклопедій, електронних бібліотек та Інтернет;

- проведення електронних презентацій рефератів, курсових та випускних кваліфікаційних робіт;
- проведення занять у режимі відеоконференцзв'язку;
- вирішення юридичних, економічних (інших) завдань із застосуванням довідкових систем «Гарант», «Консультант +»;
- консультування здобувачів з використанням електронної пошти;
- використання програмно-педагогічних тестових завдань для перевірки знань студентів і т.д.

Крім того, інноваційні методи також припускають і застосування методів активного навчання:

- інтерактивні методи навчання: метод кейсів, метод проєктів;
- методи проблемного навчання, рішення ситуативних завдань;
- дослідницькі методи;
- тренінгові форми;
- проведення ділових та рольових ігор, круглих столів на базі сучасних інформаційних технологій;
- модульно-рейтингові технології організації навчального процесу та ін.

Також, у число дидактичних матеріалів, використовуваних для різних видів навчального процесу, можуть входити (Рыжаков, 2015):

- *збірник задач*. Містить завдання та опис методів їх вирішення в обсязі пройденого курсу. Як правило, всі теми, за якими запропоновані завдання, забезпечені короткими теоретичними відомостями. Наводяться варіанти типових завдань для самостійного рішення студентами. Велике число завдань дозволяє використовувати даний вид навчального видання на практичних заняттях, для виконання контрольних робіт, а також для самостійного вивчення;

- *збірник вправ*. Містить вправи та методичні рекомендації щодо застосування теоретичного матеріалу в процесі виконання вправ в обсязі певного курсу;

- *збірник іноземних текстів*. Містить іноземні тексти для вивчення іноземної мови з урахуванням специфіки основної освітньої програми вищої професійної освіти;

- *практикум*. Містить практичні завдання і вправи;

- *збірник тестів*. Містить набір тестів, що дозволяють оцінити рівень залишкових знань студентів з конкретних дисциплін;

- *хрестоматія*. Містить офіційні, наукові, літературно-художні, історичні та інші твори або уривки з них, які є об'єктом вивчення навчальної дисципліни, доповнює і розширює знання учнів;

- *атлас*. Альбом, що містить зображення різних об'єктів (карти, креслення, малюнки та ін.), Службовець для навчальних і практичних цілей;

- *навчальний наочний посібник*. Навчальне видання образотворчі матеріали в допомогу викладачеві і студентам, що вивчають відповідну дисципліну;

- *робочий зошит*. Навчальний посібник, що має особливий дидактичний матеріал, що сприяє самостійній роботі здобувача з освоєння навчальної дисципліни.

Для організації навчального процесу використовують як традиційні освітні технології так і нетрадиційні освітні можливості соціальних мереж.

На нашу думку, методологічною основою створення та просування освітніх й науково-освітніх соціальних мереж слід розглядати ідеологію управління знаннями в інформаційному суспільстві.

Засобом управління знаннями ми розглядаємо *корпоративний портал*. Портал (portal) – це інтегрований комплекс (сервер Інтернет) програмного забезпечення для реалізації концепції «все в одному місці через єдиний інтерфейс користувача», який забезпечує (Константинов, 2015):

- єдину точку доступу користувачів через Інтернет до всіх або обраних ресурсів, послуг та додатків порталу, що надається, можливо, на основі персоналізації або аутентифікації;

- об'єднання інформаційних ресурсів та послуг;

- доставку важливої для даної аудиторії інформації;

- спільну роботу та колективні послуги.

У соціальних мережах розрізняють такі типи порталів (Малышева, 2013: 790):

1. Горизонтальні портали (horizontal portal) або Мегапортالي адресують свої послуги всьому співтовариству користувачів Інтернет.

2. Вертикальні портали (vertical portal), їх ще називають «Ворталь» (Vortal, Вертикальні портали) обслуговують вузькоспеціалізовані співтовариства, ринки, специфічні групи, які об'єднані певними інтересами.

3. Голосовий портал (voice portal) здійснює доступ до порталу за допомогою телефонного (голосового) зв'язку; клієнт набирає номер свого голосового порталу та, використовуючи голосові команди або клавіатуру телефону, отримує інформацію або здійснюють операції (банківські, купівля, продаж тощо).

4. Персональні портали (personal portal) надають індивідуальні ресурси та послуги окремим споживачам; зазвичай такі портали забезпечують користувачам електронну пошту, ведення календаря, персональний інформаційний менеджер та інші послуги; персональні портали можуть бути компонентами мегапорталу (наприклад, MyYahoo!), але можуть бути й абсолютно незалежними від мегапортала.

5. Корпоративний портал (corporate portal) забезпечує доступ до корпоративної інформації, можливо, товарам та послугам; з точки зору співробітників корпорації та споживачів – це єдина точка входу персоналу корпорації та, можливо, клієнтів через Інтернет до всіх або обраних ресурсів, товарів та послуг корпорації.

Горизонтальні корпоративні портали навчальних закладів слід визначати в якості моделей освітніх соціальних мереж, оскільки головною метою функціонування освітніх порталів є забезпечення взаємодії освітніх Інтернет-ресурсів всіх рівнів та формування єдиної інтерактивної навчальної, навчально-методичної баз даних установ освіти та науки; створення системи безперервного дистанційного навчання та організація дистанційного моніторингу діяльності

освітніх установ; підтримка системи підвищення кваліфікації та професійної перепідготовки педагогічних, адміністративних та інженерно-технічних кадрів.

Оскільки портали, як правило, обслуговують різні групи користувачів, то необхідно забезпечити два рівні доступу до інформації: відкритий та закритий. Через відкриту область порталу всі групи користувачів отримують доступ до бази даних з рубрикаторами та класифікаторами інформаційних ресурсів Інтернет; до навчальних курсів, включаючи системи тестування; до тематичних форумів.

Через закриту область порталу відкривається доступ до бази даних з рубрикаторами та класифікаторами ресурсів Інтернет; до відеоконференцій, у тому числі які організуються на порталі; до засобів створення й управління базою знань з проблем педагогіки та освіти; до засобів підготовки навчальних курсів, тестових завдань, програм навчання, управління процесом навчання та аналізу його результатів; до засобів управління доступом до баз даних ресурсів мережі Інтернет, відеоконференцій т.д. (Константинов, 2015: 120).

Таким чином, освітній портал як освітня соціальна мережа надає викладачам можливість отримувати та створювати інформаційні ресурси, обмінюватися досвідом у мережі. Викладачі-предметники можуть об'єднуватися у віртуальні методичні спільноти.

Портал як інформаційно-освітній ресурс та модель освітньої соціальної мережі повинен реалізовувати принципи (Мархель, 2015):

- принцип актуальності (відповідність кращого досвіду застосування нових інформаційних технологій в освіті та науці, накопиченому в регіонах України та за кордоном);

- відкритості (сумісність з усіма сучасними стандартами, підтримка internet технологій, а також можливість нарощування функціональності за рахунок взаємодії з програмним забезпеченням незалежних постачальників, а при необхідності – й з власними розробками користувачів);

- інтегрованості (система повинна інтегрувати в єдиному розподіленому інформаційному середовищі завдання інформаційного забезпечення освіти);

- масштабованості (забезпечення працездатності системи в межах зростання обсягу оброблюваної інформації та кількості одночасно працюючих користувачів);

- адаптованості (можливість налаштування на потреби конкретного навчального закладу);

- розширюваності (можливість нарощування функціональних можливостей системи, не виходячи за рамки прийнятої спочатку концепції розвитку й технологічної бази.

Ураховуючи вище зазначені положення доцільним є визначення того, що соціальні мережі є однією з нетрадиційних освітніх технологій, якій характерні: активна позиція та високий ступінь самостійності здобувачів, постійний внутрішній зворотній зв'язок (самоконтроль та самокорекція), діалогічність, проблемність. Вони, власне, вбирають та розвивають багато рис ефективного традиційного навчання. Тому такі технології, як соціальні мережі, можна називати сучасними.

Висновки. Виходячи із проведеного теоретичного аналізу, можна зробити висновок, що викладачі та здобувачі ВНЗ користуються соціальними мережами для особистих потреб. Багато викладачів вже використовують різні соціальні мережі в якості одного із засобів навчання. А у зв'язку з глобальною інтернетизацією суспільства, кількість використовуваних інформаційних технологій буде тільки збільшуватися, тому соціальні мережі в майбутньому можуть стати повноцінною формою дистанційного навчання.

Варто зазначити, що технологія використання соціальних мереж у навчальному процесі буде полягати в алгоритмі інтеграції соціальних мереж у навчальний процес шляхом створення спільноти у соцмережі та наповненні інформаційної бази спільноти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арестова О.Н., Бабанин Л.Н., Войскунский А.Е. Мотивация пользователей Интернет. Гуманитарные исследования в Интернете. / под ред. А.Е. Войскунского. М.: «Можайск-Терра», 2010. 146 с.
2. Гаркуша І.В. Психологічні аспекти та основні мотиви використання соціальних мереж. Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. Дніпро: ТОВ «Роял Принт», 2019. Вип. 2 (18). 316 с. с. 40-50. URL: <http://pedpsy.duan.edu.ua/images/PDF/2019/2/6.pdf>
3. Константинов Г.К., Филонович С.Р. Университеты, общество знания и парадоксы образования. Вопросы образования. 2015. № 4. С.106-126.
4. Лаврентьева Н.Б. Педагогічні основи розробки та впровадження модульної технології навчання у вищій школі. К., 2014. 393 с.
5. Малышева Н.А. Роль социальных сетей в модели дистанционного обучения студентов художественных специальностей. Научный журнал КубГАУ. 2013. № 86 (02). С. 789-798.
6. Мархель И.И., Овакимян Ю.О. Комплексный подход к использованию технических средств обучения. М.: Высшая школа, 2015. 175 с.
7. Модульно-рейтинговая система в профильном обучении: методические рекомендации. / под ред. М.В. Рыжакова. М., «СпортАкадемПресс», 2015. 362 с.
8. Олифер В.Г., Олифер Н.А. Компьютерные сети. Принципы, технологии, протоколы: Учебник для вузов. 4-е изд. СПб.: Питер, 2010. 944 с.
9. Список українських соціальних мереж: веб-сайт. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 03.07.2020)
10. Tokarieva, A.V., Volkova, N.P., Harkusha, I.V. & Soloviev, V.N. (2018). Educational digital games: models and implementation. Cloud Technologies in Education: Proceedings of the 6th Workshop on Cloud Technologies in Education (CTE 2018), Kryvyi Rih, pp. 74-89. Access mode: <http://ceur-ws.org/Vol-2433/paper04.pdf>

REFERENCES

1. Arestova, O.N., Babanin, L.N. & Voiskunskii, A.E. (2010). *Motivaciia pol-zovatelei Internet* [Internet user motivation]. *Gumanitarnye issledovaniia v Internete* [Humanitarian research on the Internet]. Moskva Mozhaisk-Terra Publ, 146 p. (In Russian).
2. Harkusha, I.V. (2019). *Psykholohichni aspekty ta osnovni motyvy vykorystannia sotsialnykh merezh* [Psychological aspects and main motives for using social networks]. *Visnyk Universytetu imeni Alfreda Nobelia. Pedahohika i psykholohiia. Pedahohichni nauky* [Bulletin of Alfred Nobel University. Pedagogy and psychology. Pedagogical sciences]. Dnipro, issue 2 (18), pp. 40-50. (In Ukrainian).
3. Konstantinov, G.K. & Filinovich, S.R. (2015). *Universitety, obshchestvo znaniia i paradoksy obrazovaniia* [Universities, the knowledge society and the paradoxes of education]. *Voprosy obrazovaniia* [Education issues], no. 4, pp. 106-126. (In Russian).
4. Lavrentev, N.B. (2014). *Pedahohichni osnovy rozrobky ta vprovadzhennia tekhnolohii navchannia u vyshchii shkoli* [Pedagogical bases of development and introduction of modular technology of training in higher school]. Kyiv, 393 p. (In Ukrainian).
5. Malysheva, N.A. (2013). *Rol socialnykh setei v modeli distancionnogo obucheniiia studentov hudozhestvennykh spetsialnostei* [The role of social networks in the distance learning model of art students]. *Nauchnyi zhurnal KubHAU* [Scientific journal KubSAU], no. 86 (02), pp. 789-798. (In Russian).
6. Marhel, I.I. & Avakimian, Yu.O. (2015). *Kompleksnyi podhod k ispolzovaniiu tehnikeskikh sredstv obucheniiia* [An integrated approach to the use of technical training tools]. Moskva, Vysshaiia shkola Publ., 175 p. (In Russian).
7. In M.V. Ryzhakov (Ed.). *Modulno-reitynhova sistema v profilnom obuchenii: metodicheskie rekomendatsii* [Modular rating system in profile training: guidelines]. Moskva, SportAkademPress Publ., 362 p. (In Russian).
8. Olifer, V.H. & Olifer, N.A. (2010). *Kompiuternye seti. Principy, tehnolohii,*

protocol [Computer networks. Principles, technologies, protocols]. Sankt-Peterburg, Piter Publ., 944 p. (In Russian).

9. *Spysok ukrainskykh sotsialnykh merezh* [List of Ukrainian social networks]. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (Accessed 03 July 2020). (In Ukrainian).

10. Tokarieva, A.V., Volkova, N.P., Harkusha, I.V. & Soloviev, V.N. (2018). Educational digital games: models and implementation. Cloud Technologies in Education: Proceedings of the 6th Workshop on Cloud Technologies in Education (CTE 2018), Kryvyi Rih, pp. 74-89. Access mode: <http://ceur-ws.org/Vol-2433/paper04.pdf>